

Comparing the Role of Fantasy in Children's Resistance Literature with Stevens' Gender Schema Approach

Sepideh Rajabi Dehkordi¹, Yousef Safian Baldaji²

Type of article: Original research

Received: 03 January 2025, Accepted: 26 July 2025

Doi: 10.22034/rri.2025.2049783.1049

Abstract

Resistance literature reflects the spirit of struggle and defense in humans. Fantasy literature includes fictional stories featuring encounters with surreal and unreal characters. Among them, there is a type of resistance literature in a fictional form that few people have researched and studied. Children have different needs and expectations from reading a fantasy story, depending on their gender. In Stevens' schema, literary needs are studied by gender. These needs are more vivid in the story during times of war and battle with enemies. As in Resistance stories, the girls' and the boys' perspectives are different. The girls' perspective is cautious, patient, and fearful. However, the stories examined from the boys' perspective exhibit characteristics such as characters who are hasty, act prematurely, and are devoid of feelings and emotions. As a result, Resistance fantasy stories that appeal to both boys and girls are closely tied to the narrator's point of view, and the calmer and subtler the story becomes, the more girls it will attract. In contrast, the more excitement and daring the story and fantasy events are, the more boys they will attract. This research was conducted on books in age groups "A", "B", and "C" that had fantastic imagination and resistance aspects, and the research method was library-based.

Keywords: Point of view, Resistance literature, Fantasy, Gender Schema Books for age groups "A", "B", and "C."

1. PhD student in Persian Language and Literature, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran (Corresponding author).

Email: sepidehrajai1@gmail.com

 0000-0002-7679-8333

2. Faculty of Literature and Humanities, Department of Persian Language and Literature, Shahrekord Branch, Islamic Azad University, Shahrekord, Iran.

Email: you.safian@iauabadan.ac.ir

 0000-0002-0462-6612

مقایسه نقش فانتزی در ادبیات پایداری کودکان، با رویکرد طرح‌واره جنسیتی استیونز

سپیده رجبی دهکردی^۱، یوسف صفیان بلداجی^۲

دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۱۴، پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۰۴

DOI: 10.22034/rrl.2025.2049783.1049

چکیده

ادبیات پایداری نشان‌دهنده روح مبارزه و دفاع در انسان‌هاست. ادبیات فانتزی در برگرفته داستان‌های تخیلی با درون‌مایه برخورد انسان با شخصیت‌های فراواقعی و غیر حقیقی است. در این میان گونه‌ای از ادبیات پایداری به شکل تخیلی وجود دارد که کمتر کسی در این مورد به تحقیق و پژوهش پرداخته است. کودکان به تفکیک جنسیت، نیازها و انتظارات متفاوتی از خوانش یک داستان فانتزی دارند. در طرح‌واره استیونز نیازهای ادبی به تفکیک جنسیت مورد مطالعه قرار گرفته است. این نیازها در دوران جنگ و نبرد با دشمنان به شکل پررنگ‌تری در داستان ظهور می‌کنند. آنچنان که در داستان‌های پایداری، زاویه‌دید راوی دختر و پسر با یکدیگر متفاوت است. زاویه‌دید دختران: محتاطانه، صبور همراه با ترس است؛ اما داستان‌هایی که با زاویه‌دید پسران بررسی می‌شوند دارای خصوصیتی شامل عجول‌بودن شخصیت‌ها، عملکرد زود هنگام و خالی از احساسات و عواطف هستند. در نتیجه داستان‌های فانتزی پایداری که مورد پسند مخاطب پسر و دختر قرار می‌گیرند با زاویه‌دید راوی، ارتباط مستقیم داشته و هرچه طیف داستان آرام و ظریف‌تر پیش برود، دختران بیشتری را جذب می‌کند، در صورتی که هرچه هیجان و تهور داستان و اتفاقات فانتزی دورتر از ذهن در آن افتاده باشد، پسران را بیشتر جذب خواهد کرد. این پژوهش بر روی کتاب‌های گروه سنی «الف»، «ب» و «ج» که دارای تخیل فانتاستیک و جنبه پایداری بودند، انجام گرفته و روش تحقیق به صورت کتابخانه‌ای است.

کلیدواژه‌ها: کلیدواژه‌ها: زاویه‌دید، ادبیات پایداری، فانتزی، طرح‌واره جنسیت، کتاب‌های گروه سنی «الف»، «ب» و «ج»

۱. دانشجوی دکترای زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد واحد شهرکرد (نویسنده مسئول).

Email: sepidehrajai@gmail.com

0000-0002-7679-8333

۲. استادیار، گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرکرد، ایران.

Email: you.safian@iauabadan.ac.ir

0000-0002-0462-6612

۱. مقدمه

استفاده از کلمات و دایره واژگانی به تفکیک جنسیت در زنان و مردان، متفاوت است. مردان از کلمات به منزله قطعیت و کامل بودن یک مفهوم استفاده کرده و زنان در اکثر مواقع با گفتاری محتاطانه و در لفافه صحبت می‌کنند. «زبان‌شناسی اجتماعی به تناوب‌های زبانی ناشی از تنوع‌های اجتماعی براساس بافت اجتماعی می‌پردازد. محیط اجتماعی در زبان بازتاب می‌یابد. این تأثیر به‌خصوص در حوزه واژگان زبان نمود آشکارتری دارد. علاوه‌بر محیط و ساخت اجتماعی، ارزش‌های یک جامعه نیز می‌تواند روی زبان تأثیر گذارد. به گفته مایرهورف (۲۰۰۶) یکی از مهم‌ترین عوامل اجتماعی در زبان‌شناسی اجتماعی، جنسیت است (شاه ناصری، ۱۳۹۴: ۷۸). در پژوهش پیش رو سعی داریم به وسیله رویکرد جان استیونز به این نتیجه برسیم که این طرح‌واره از چه سنی در کودکان اتفاق می‌افتد. فانتزی گونه‌ای تخیلی در ادبیات است که از همان ابتدای خلقت در مواضع انسانی وجود داشته است. در فانتزی، وجود شخصیت‌هایی از قبیل دیوها، جادوگران و پریان در داستان ایجاد هیجان و تهور می‌کند. کودکان یکی از مهم‌ترین گروه‌های مخاطب ادبیات فانتزی هستند. پایداری به معنای مقاومت و مبارزه با زورگویی آزار دیگران است و به منزله خودآگاهی از اتفاقات به وجود آمده و رویارویی با آنها است. اگرچه تا کنون در مورد اتحاد و همبستگی کودکان و شکست دادن افراد زورگو، داستان‌های زیادی شنیده‌ایم، اما در واقعیت کودکان توان مقابله و ستیز با زورگویی افراد را ندارد. یکی از راه‌های مقابله با دشمن در دنیای کودکان، تخیل و فرو رفتن در افکار تخیلی است. درواقع کودکان برای سازگاری با زندگی خود در شرایط نامساعد به تخیل می‌پردازند و به این وسیله در دنیای مجازی خود، زندگی را بر وفق مراد خود تنظیم می‌کنند و به این شیوه بر آلام خود مرهم می‌گذارند. کودک در رویارویی از دست دادن ارزش‌های زندگی خود، به تلافی بلند نمی‌شود و توان گریه و فریاد بیش از حد را ندارد و هیچ انسان بزرگسالی از اعماق قلبش نمی‌تواند با رویارویی کودک با مصائب زندگی همدردی کند و بیشتر اوقات با سرپوش‌گذاری بر دردهای کودک، این مسئله را نادیده و

کم‌بها تلقی می‌کند. از این رو کودک دردکشیده در خیالات خود به ادامه زندگی با همان ارزش مهم از دست داده خود، می‌پردازد و خود را در کنار آن ارزش، خوشبخت می‌داند. «سهیم‌شدن در رویدادهای استثنایی و همذات‌پنداری با شخصیت‌های محوری برای کودکان فرصت نوعی تخلیه روانی را فراهم می‌کند و از تنش‌های بسیاری که زیستن در جهان امروز با همه بایدها و نبایدها و التزام‌هایش برای او به وجود می‌آورد، می‌کاهد و به او آرامش و امید را هدیه می‌کند. امید به اینکه هیچ مشکلی وجود ندارد که بشر نتواند آن را حل کند» (قزل ایاغ، ۱۳۹۲: ۱۶۷). در این میان براساس جنسیت کودکان، دنیای فانتزی آنها متفاوت است، به عبارت دیگر تخیلات دختران و پسران در مواجهه با مشکلات و پایداری و مقاومت کردن در برابر آنها به یک شکل نیست. نویسندگان متبحری که در زمینه مقابله با زورگویی‌های تحمیل شده بر کودکان، داستان‌های فانتزی نوشته‌اند به‌خوبی درک کرده‌اند که کودکان دختر و پسر در مقابل زورگویی عکس العمل‌های مشابه ندارند و افکار تخیلی آنها مثل هم نیست. در پژوهش پیش رو به آثار نویسندگان معروف کشور از جمله صمد بهرنگی در داستان *اولدوز و عروسک جادویی* و *اولدوز در سرزمین کلاغ‌ها* برای گروه سنی «ب» و جنسیت دخترانه، برنده جایزه اولین نویسنده در جایزه «صمد بهرنگی»، احمد شاملو در *داستان‌های کتاب کوچه* داستان ماه‌پیشونی، احمد اکبرپور در *رمان غول‌ها* برای گروه سنی «الف» و «ب» برای جنسیت دختران و برنده چهار جایزه از جشنواره «لاکپشت طلایی» (۱۳۹۷)، شکوه قاسم‌نیا در *رمان هلی فسقلی در سرزمین غول‌ها* برای گروه سنی «الف» و «ب» با جنسیت دخترانه برنده «جایزه سال جمهوری اسلامی» ایران در سال (۱۳۸۱)، زینب ایمان‌بخش در *رمان بزرگ شدن در سپیدان* برای گروه سنی «ب» و «ج» با جنسیت دخترانه نامزد جایزه «پن» و «ردونو» از کشور فرانسه به‌واکنش‌های فانتزی دختران در مواجهه با ناکامی پرداخته‌اند. در مقابل، نویسندگانی از قبیل جمشید خانیان در داستان *کودکی‌های زمین* برای گروه سنی «ب» و «ج» برای پسران برنده جایزه «کتاب سال» در سال (۱۳۸۱)، احمد اکبرپور در داستان *شب بخیر فرمانده* برای گروه

گویای نیاز کودک به دنیای تخیلی است. کودکان وقتی در مواضع خطر یا ناراحتی و تنگی معیشت قرار می‌گیرند، در دنیای تخیلی خود به خلق رویدادهایی می‌پردازند که مقابله و جبرانی برای این کمبودها باشد. حال اگر این کمبودها در اثر جنگ و تحمیل ستم از سوی دشمنان باشد، واکنش کودکان دختر و پسر فرق می‌کند. دستیابی و فهم تفاوت خیال‌پردازی در جنسیت کودکان باعث می‌شود با حساسیت بیشتری به علاقه‌های مختلف کودکان بپردازیم و یکی از اینها می‌تواند کتاب‌های کودکان و تشویق به کتابخوانی باشد. با این حال با توجه به اهمیت تربیت جنسیتی در دوران کودکی و تأثیر ادبیات بر شکل‌گیری شخصیت فردی و اجتماعی، بررسی این موضوع می‌تواند به شناخت بهتر ظرفیت‌های ادبیات کودک و نوجوان در جهت تربیت پائیدار سودمند باشد.

۳. پیشینه پژوهش

- در سال (۱۴۰۱)، صادقی و دیگران در مقاله‌ای با نام «کاربرد عناصر اساطیری در داستان‌های فانتزی کودکان دهه هشتاد» در مجله مطالعات ادبیات کودک دانشگاه شیراز، شماره اول، بهار و تابستان (ص ۱۱۱-۱۳۲) به ویژگی‌های فانتزی در اساطیر ایرانی پرداخته‌اند و چهره یک اسطوره را بر اساس این ویژگی‌ها مورد نقد قرار داده‌اند. که در این پژوهش به بیان فانتزی‌های اسطوره پرداخته شده است.

- سمیه آورند و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با نام «سبک‌شناسی و شگردهای طنز در رمان هستی از فرهاد حسن‌زاده» شماره ۳۸ دوره ۱۰ در فصلنامه دهخدا (تفسیر و تحلیل متون زبان و ادبیات فارسی) به وجهه‌های طنز در رمان هستی پرداخته است و طنز در ادبیات دفاع مقدس را نوعی ویژگی در جریان‌های ادبی دفاع مقدس می‌داند، همچنین به صناعات بدیعی و بلاغی در این رمان می‌پردازد. -علیرضا مظفری و همکاران (۱۳۹۴) در مقاله‌ای با نام «نقد و بررسی عناصر رمان در عاشقانه‌های یونس در شکم ماهی» در گردهمایی انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی به نقد داستان پرداخته و نوع بینش کودک را نسبت به جنگ، تحلیل می‌کند.

سنی «الف» و «ب» با جنسیت پسرانه و برگزیده برتر «یونیسف» در سال (۱۳۸۱). و آرمان آرین در مجموعه رمان پشش خوارگر برای گروه سنی «ب» و «ج» برنده جوایز نه دوره «شورای کتاب کودک» (۱۴۰۰)، مرتضی خدایی در مجموعه رمان نبرد خدایان برای گروه سنی «ب» و «ج»، برنده جوایز «گنگور» و «ایمپیک دوبلین» از آمریکا است؛ پرداخته و تمامی این داستان‌ها معتبر و مورد تأیید جشنواره‌های معتبر کشوری هستند، داستان‌های تخیلی را از زاویه دید اول شخص و سوم شخص پسرها، نگریسته‌اند. «هر نویسنده‌ای با اتکا به شناخت و دانش خود و پشتوانه ادبی، علمی، فرهنگی و اجتماعی‌اش، پنجره‌ای را به روی مسائل زندگی امروز به روی کودک می‌گشاید و تجربه تخیلی این رویدادها خود می‌تواند تجربه ارزشمندی برای کودک در رویارویی با مشکلات زندگی‌اش به شمار آید. اصولاً می‌توان میدان تخیل در داستان‌های شگفت انگیز نو را (میدانی باز) دانست» (محمدی، ۱۳۹۸: ۵۷).

۲. بیان مسئله

هدف از ادبیات کودک درواقع انتقال مفاهیم اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی است و در میان گونه‌های مختلف ادبی، فانتزی به عنوان ژانری خیال‌پردازانه، ظرفیت بالایی برای بازنمایی مفاهیم پیچیده برای کودکان دارد و از جانی دیگر ادبیات پایداری که تمرکز بر مفاهیمی مثل مقاومت، ایستادگی و وطن پرستی و... دارد می‌تواند از راه فانتزی پیام‌های کارسازتری منتقل کند اما آنچه کمتر مورد توجه قرار گرفته است چگونگی بازنمایی نقش‌های جنسیتی در ادبیات پایداری کودکان در گروه‌های سنی مختلف است که نظریه جان استیونز در مورد انواع ادبی و علاقه به تفکیک جنسیت بیان شده است و امکان تحلیل دقیق‌تری از چگونگی تصویرسازی شخصیت‌های زن و مرد در ادبیات کودک را فراهم می‌آورد، در این میان سؤالی که در ذهن نویسندگان و پژوهشگران به وجود می‌آید این است که این طرح‌واره دقیقاً از چه سنی مورد بحث است و یا آیا گونه فانتزی در ادبیات کودکان به بازتعریف و یا بازتولید ادبیات کودکان می‌پردازد؟ و آثار ادبی مورد توجه دختران و پسران چه تفاوتی با یکدیگر دارد. بحث فانتزی در ادبیات کودکان

با این دیدگاه نگارش داستان‌های تخیلی، جنگی برای

کودکان فارسی‌زبان، چند رویه دارد:

۱. اقتباس و بازنویسی داستان‌های کهن و عامیانه
۲. بازنویسی و اقتباس اسطوره‌ها
۳. یادآوری و خاطره‌نویسی جنگ تحمیلی ایران و عراق
۴. اقتباس و بازنویسی رویدادهای پیروزی‌آفرین هشت سال دفاع مقدس.

۳.۴. هدف کاربردی

هدف از پژوهش پیش‌رو، ارائه پیشنهادهایی برای نویسندگان در جهت تولید محتوای ادبی کودکان با رویکرد جنسیتی متعادل و تربیتی پایدار است و همچنین آشنایی نویسندگان تازه‌کار با روش نوشتن داستان‌های فانتزی جنگی جدید «از نوع تألیفات» برای کودکان معاصر است.

۵. مبانی نظری

۵.۱. طرح‌واره جنسیتی جان استیونز (gender schema)

طرح‌واره جنسیتی (gender schema) نظریه‌ای است که توسط ساندرا بَم در سال ۱۹۸۱ ارائه شد. این نظریه بیان می‌کند که کودکان از طریق تعاملات اجتماعی و فرهنگی خود، اطلاعاتی را درباره نقش‌های جنسیتی مرد و زن کسب می‌کنند و این اطلاعات را در ذهن خود سازمان‌دهی می‌کنند، این سازمان‌دهی اطلاعات به صورت طرح‌واره‌های جنسیتی در ذهن شکل می‌گیرد که براساس آنها افراد رفتار خود را تنظیم می‌کنند؛ به عبارت دیگر، کودکان در فرایند اجتماعی شدن، یاد می‌گیرند که چه چیزهایی برای مردان و چه چیزهایی برای زنان مناسب است و این اطلاعات را در ذهن خود به صورت یک ساختار ذهنی سازمان‌دهی می‌کنند. این ساختار ذهنی، به عنوان طرح‌واره جنسیتی، به کودکان کمک می‌کند تا اطلاعات جدید را درک و تفسیر کنند و رفتارهای خود را با آن هماهنگ کنند.

نکات مهم در مورد نظریه طرح‌واره جنسیت:

نقش فرهنگ: فرهنگ نقش مهمی در شکل‌گیری طرح‌واره‌های جنسیتی دارد و به کودکان می‌آموزد که چگونه دنیا را از دیدگاه جنسیتی مشاهده کنند.

- شادی شاه ناصری و دیگران (۱۳۹۴) در مقاله «نمود

زبانی اجتماع‌پذیری جنسیتی در ادبیات داستانی کودک و نوجوان» در همایش انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی، به تفاوت نیاز و خواسته‌های کودکان در داستان‌های کودکان همچنین اجتماع‌پذیری جنسیتی پرداخته است.

- مجید بهرهور (۱۳۹۱) در مقاله‌ای با نام «جنگ و

کودکی در آثار قیصر امین‌پور» در فصلنامه ادبیات پایداری سال ۳ شماره ۵ به بررسی آثار قیصر امین‌پور، در سال‌های جنگ و در سال‌های بعد از جنگ پرداخته و بازتاب هنری و آموزنده آن و پیامدهای جنگ با روح و روان کودکان و واکنش آنها را بیان کرده است.

حسام‌پور و دیگران (۱۳۸۹) مقاله «نگاهی به ابعاد

روایت‌مندی در داستان سه سوت جادویی احمد اکبرپور بر پایه نظریه ماربا نیکولایو» نشریه مطالعات ادبیات کودک دانشگاه شیراز، سال سوم شماره اول صص ۴۶-۱۹. به بررسی چارچوب‌های فانتزی پرداخته و نامگذاری شخصیت‌ها در داستان فانتزی از این چارچوب‌ها مستثنی نیست.

آنچه این پژوهش را از دیگر پژوهش‌های انجام شده متمایز می‌کند این است که پژوهش حاضر بررسی داستان‌های پایداری فانتزی و نیازهای متفاوت کودکان با توجه به جنسیت در مواقع جنگ و پایداری می‌پردازد که تا کنون پژوهشگران دیگری به آن نپرداخته‌اند و این تحقیق در نوع خود نو و تازه است.

۴. اهداف پژوهش

۴.۱. اهداف کلی

- بررسی نحوه بازنمایی طرح‌واره‌های جنسیتی در ادبیات پایداری کودکان
- تحلیل نقش فانتزی در شکل‌دهی یا تغییر ذهن کودک با الگوهای جنسیتی

۴.۲. اهداف جزئی

- شناسایی عناصر فانتزی در آثار منتخب ادبیات پایداری کودکان
- بررسی نحوه تصویرسازی شخصیت‌های داستان‌ها با استفاده از نظریه جنسیتی استیونز

فرایند شناختی: این نظریه بر فرایندهای شناختی کودکان تأکید دارد و معتقد است که کودکان به طور فعالانه در حال سازمان دهی اطلاعات مربوط به جنسیت هستند.

تأثیر بر رفتار: طرح‌واره‌های جنسیتی می‌توانند بر رفتار و نگرش‌های افراد تأثیر بگذارند و به آنها کمک کنند تا تصمیم بگیرند که چه کارهایی مناسب جنسیت آنهاست و چه کارهایی نیست (ولی‌پور، ۱۳۹۹: ۳۳-۴۷).

ادراک یک متن مستلزم میانجیگری طرح‌واره‌هایی است که مفاهیم جهان را در ذهن اعضای جامعه خود درونی کرده‌اند. به طور مثال، کودکان اطلاعاتی را باور می‌کنند که بر اساس طرح‌واره‌های ذهنی آنان باشد. آنها به اطلاعاتی که کلیشه‌های ذهنی آنها، آن را تأیید نکند، توجه نمی‌کنند. به همین دلیل تغییر طرح‌واره‌ها کار آسانی نیست، زیرا اطلاعات کودکان محدود است (شاه‌ناصری، ۱۳۹۴: ۸۰).

۵. ۱. جدول ۱ (طرح‌واره‌های زنانگی و مردانگی جان استیونز)

طرح‌واره مردانگی	طرح‌واره زنانگی
قوی	زیبا (بنا بر این خوب)
خشن	آرام
بی‌احساس، مقاوم، جان‌سخت	عاطفی، ملایم، مطیع
ستیزه‌جو، سلطه‌جو	سلطه‌پذیر، فرمان‌بردار
خاطی	حرف‌شنو، لذت‌بخش
رقابت‌طلب	کناره‌گیر، بخشنده
آزمند	مهربان
حامی	آسیب‌پذیر
شکارچی (به معنای قوی)	قربانی (به معنای ضعیف)
بازیکن	جایزه
مستقل	وابسته
فعال	منفعل (فعال شیطانی)
دارای بینش تحلیلی	دارای بینش ترکیبی
دارای تفکر کمی	دارای تفکر کیفی
استدلالی	شهودی
فرهنگ و تمدن	طبیعت، بدویت

۵. ۲. ادبیات پایداری

ادبیات پایداری حوزه‌ای وسیع‌تر از ادبیات جنگ دارد. گاه چنان حوزه آن وسیع است که پایداری انسان در برابر عناصر طبیعت و مظاهر آن، حکومت‌های بیگانه و غاصب، اندیشه‌ها و باورها، خود (خواسته‌ها، آرزوها، کشش‌ها و کشمکش‌ها). اگر ادبیات پایداری را محدود و منحصر به ادبیاتی بدانیم که محصول ستیز با بیگانه و توصیف رویداد تاریخی این ستیز و پیامدهای آن و مشارکت و همراهی یک یا چند نسل در مقابل بیگانه و مهاجم باشد، طبیعی است که در چنین ادبیاتی هم کشتن دشمن، ارزش است. هم کشته شدن خود، هم ویرانی و تحمل مشکلات و آوارگی ارزش است و هم ویران کردن، چراکه دفاع از خود، محور حق است و دشمن، محور ظلم و تجاوز. ادبیات پایداری هر ملت دارای شناسنامه تاریخی و جغرافیایی است، اما می‌توان جهان‌شمول؛ یعنی فرازمان، فرامکان و فرازبان و فرامخاطب خاص باشد (سنگری، ۱۳۹۸: ۱۴-۱۳).

«جدول ۱» ویژگی‌های خوب زنان و مردان را نشان می‌دهد. این طرح‌واره‌ها به گروه‌هایی که از نظر فرهنگی تمیزدانی هستند، شکل می‌بخشند و هنگام خواندن متن به آسانی در اختیار خواننده قرار می‌گیرند. (استیونز، ۱۳۸۷: ۹۶-۹۵). این پژوهش بر چارچوب نظری «جنسیت و نوع ادبی» استیونز (۱۹۹۶) استوار است. او معتقد است، داستان، بر اساس طرح‌واره‌های ذهنی موجود در فرهنگ هر جامعه شکل می‌گیرد؛ این طرح‌واره‌ها به سه عامل: نویسنده، اثر نوشته شده و خواننده متن بستگی دارند. استیونز بیان می‌کند که مفاهیمی مانند جنسیت، ویژگی‌ای نیست که به سادگی قابل تشخیص باشد، بلکه

۵. ۳. فانتزی

فانتزی به آثاری گفته می‌شود که از دنیای واقعی آگاهانه دور می‌شوند تا واقعیت‌ها را در جهان غیر واقعی بازسازی کنند. در اینگونه آثار با عوامل غیر واقعی روبه‌رو می‌شویم که اگرچه با منطق جهان واقعی همخوانی اندکی دارد؛ ولی با بازتاب حقیقت والاتری دارند که در آن معنویت و انسان‌دوستی است (قرزل ایاغ، ۱۳۸۶: ۹).

۵. ۴. زاویه دید دانای کل

۵. ۴. ۱. زاویه دید دانای کل

در این شیوه روایت به عهده کسی است که دانای کل و

عاطفی کلمات در داستان‌های فانتزی (جنگ، دفاع و پایداری) را از همان گروه سنی «الف» برای کودکان، اعمال می‌کنند.

۳. دختر بچه‌ها با داستان‌های دخترانه انس گرفته و کودکان با جنسیت پسر با داستان‌های مردانه و پسرانه ارتباط برقرار می‌کنند.

۸. روش تحقیق

جامعه آماری در این پژوهش، داستان‌های دفاع مقدس با محتوای تخیلی است. این پژوهش مبتنی بر آثار فانتزی جنگ تحمیلی است و نمونه‌های آماری، کتاب‌های برگزیده جشنواره‌های معتبر کشوری هستند و کلیه کتب مورد نیاز از کتابخانه‌های عمومی، شخصی و دیجیتالی جمع‌آوری شده‌اند. ابزار مورد نیاز این پژوهش مشاهده و تحلیل ساختار نمونه‌های آماری است و هدف پژوهش، دلایل ایجاد گونه فانتزی در آثار جنگ تحمیلی است.

۹. بحث و بررسی

۹.۱. توصیف اشخاص حقیقی و فانتزی در داستان‌های فانتزی با زاویه دید دختران

در داستان‌های فانتزی که با زاویه دید دختران، نگارش شده‌اند، نویسنده در ابتدای داستان، روایت را با توصیف قیافه افراد فانتزی و حقیقی با دیدی جزءگرا شروع می‌کند: - اولدوز نشسته بود تو اتاق، تک و تنها بیرون را نگاه می‌کرد. زن باباش رفته بود حمام و در را قفل کرده بود، کلاغی به کنار حوض آمد و شروع به آب خوردن کرد. اولدوز به او گفت که آب حوض کثیف است و ممکن است کلاغ مریض شود. کلاغ به حرف آمد و گفت: نه جانم برای کلاغ‌ها آب تمیز و کثیف فرق نمی‌کند (بهرنگی، ۱۳۷۷: ۵).

- هوا تاریک روشن بود. اولدوز در صندوق خانه نشسته بود، عروسک گنده‌اش را جلوش گذاشته بود و آهسته‌آهسته با او حرف می‌زد. ناگاه عروسک گنده از جا بلند شد و اشک‌های اولدوز را پاک کرد و به او گفت بس است تو دیگر تنها نیستی، عروسکت به حرف آمده است (بهرنگی، ۱۳۷۶: ۶).

- یک خاله جان دارم که صورتش پر از خال است صدایش

همه‌چیزدان است و احاطه بر شخصیت‌ها، اعمال، رفتار و افکارشان را به طرز نامحدودی دارا است. راوی در این نوع داستان دارای چند ویژگی است: ۱. آگاهی از درون افراد و نفوذ به عمق تک‌تک شخصیت‌ها. ۲. راوی در این نوع داستان‌ها به راحتی زاویه دید را از شخصیتی به شخصیت دیگر تغییر می‌دهد، در این صورت مخاطب از افکار کلیه شخصیت‌های داستان اطلاع می‌یابد. ۳. راوی به پیش داوری و قضاوت شخصیت‌ها می‌پردازد (رشیدی، ۱۳۹۲: ۱۳۷-۱۳۶).

۵.۴. زاویه دید سوم شخص

زاویه دید در این روایت «او» یا نام اشخاص است، این نوع زاویه دید بدون شخص راوی است و نقل داستان از ذهن هیچ روایت کننده‌ای عبور نمی‌کند. نویسنده هیچ‌گونه شرح یا توضیحی در مورد اثر بیان نمی‌کند. تنها خط کلی اثر را نشان می‌دهد (پورنداف، ۱۳۹۴: ۱۳۲).

۶. سؤال‌های پژوهش

باتوجه به اینکه موضوع تحقیق ادبیات پایداری و نقش جنسیتی کودکان با نظریه استیونز می‌باشد می‌توان این پرسش‌ها را مطرح کرد که:

۱. آیا نوع گفتار و نگارش کلمات، در داستان‌های فانتزی (جنگ، دفاع و پایداری) در ادبیات کودکان بسته به مخاطب دختر و پسر تفاوت دارد؟
۲. اگر نگارش کلمات و موقعیت آنها در داستان با یکدیگر متفاوت است، نویسندگان کدام گروه‌های سنی کودکان باید این نکته را مورد نظر قرار دهند؟
۳. آیا استفاده از بار عاطفی کلمات مناسب، در جذب مخاطبان گروه سنی «الف» و «ب» به تفکیک جنسیت دختر و پسر تأثیر دارد؟

۷. فرضیه‌ها

۱. نوع گفتار و شیوه نگارش کلمات در داستان‌های دخترانه، آرام، معصوم و پیروزی نسبی است، اما در داستان‌های پسرانه کلمات دارای بار عاطفی با نمایش قدرت، توسل به زور و پیروزی مطلق است.

۲. نویسندگان متبحر، رویه نگارش صحیح با تکیه بر بار

می‌کنم خاله خاله خالی، خاله من پیر است، از آن خاله‌های ریزه‌میزه زبر و زرنگ (قاسم‌نیا: ۱۳۹۲: ۶-۷)

- فرمانده «شاغیلا» داد کشید: ایست! خبردار! شاخ‌به‌شاخ! تمام بچه‌گول‌ها از جلوی چشم او غیبشان زد و توی جایگاه کمین رفتند. جادوگر بزرگ گول‌ها وارد شد. باید کار سختی را انجام می‌داد (اکبرپور، ۱۴۰۲: ۲).

- فوعه (دختر اهل سوریه)، در بچه‌ای که روی زمین بود را باز کرد و با کف‌ریا (برادر کوچکش) از کانال زیر زمین بیرون رفت، آنجا همه چیز کوچک‌تر به نظر می‌رسید، همه کوچک‌تر بودند (ایمان‌طلب، ۱۴۰۲: ۳-۹).

داستان‌هایی که از زاویه دید دختران خلق می‌شوند، جدا از جنسیت نویسنده داستان، در ابتدا شخصیت‌های مثبت داستان را معرفی می‌کنند. داستان با خیر و خوبی شروع می‌شود و نگاه شخصیت‌ها به داستان، نگاهی گرم و دوستانه است. راوی دختر خواهان یک زندگی بدون دغدغه و آرام است و به همین علت به توصیف جزئیات محل رخداد فانتزی می‌پردازد. مکان و فضای داستان در فانتزی با توجه به محتوای داستان، ساخته می‌شود؛ اگر شخصیت اصلی نیاز به کمک داشته باشد: نویسنده، مکان را فرسوده، غمناک و تاریک و هنگامی که شخصیت اصلی نقش کمک‌رسان داشته باشد: نویسنده مکان را زنده، روشن و شفاف ترسیم می‌کند. راوی دختر به هیچ وجه جنگ و نزاع را دوست ندارد و خواهان روایت داستان با سیری خوش بینانه است. فارغ از اینکه داستان فانتزی خواهان ایجاد فضایی با امکان درگیری بین خیر و شر است «اساساً طرح اولیه افسانه‌های فانتزی، در بر گیرنده کشمکش عظیمی بین خوبی و بدی است» (پارسی‌نژاد، ۱۳۸۷: ۱۳۹).

۲.۹. محتوا در داستان‌هایی با زاویه دید دخترانه

راوی دختر، زندگی را همان‌طوری که هست دوست دارد و کمتر به فکر تغییر دادن آن است. در داستان‌های فانتزی که با زاویه دید دختران شکل می‌گیرد، دختران در پی از دست دادن چیزی یا کسی به دنبال به دست آوردن همان چیز گمشده هستند و به دنبال بلندپروازی و به دست آوردن دنیای جدید و فراغت نیستند. برای مثال:

- اولدوز به دنبال آرامش گمشده خود در پی از دست دادن

مادرش می‌گردد (بهرنگی، ۱۳۷۶: ۳۷)

- ماه‌پیشونی به دنبال مادر گمشده‌اش می‌گردد و در این راه مجبور به سازگاری با دیو ته چاه می‌شود (شاملو، ۱۳۸۵، ۶۷۰-۶۲۲)

- هلی کوچولو به دنبال دایی گمشده‌اش می‌گردد که دیوها او را به سرزمین خود برده‌اند (قاسم‌نیا، ۱۳۹۲)

- غولماز از اجبار حاکم در سرزمین گول‌ها به تنگ آمده و در سرزمین انسان‌ها به دنبال آرامش می‌گردد (اکبرپور، ۱۴۰۲).

- فوعه به خاطر جنگ سوریه ناراحت و سرگردان است. او به دنبال آرامش از دست رفته خود و برادر کوچکش راه زیرزمینی پیدا کرده و به دنیایی فانتزی دست پیدا می‌کند که در آن همه چیز از حالت عادی کوچک‌تر است).

محتوا در داستان‌هایی با زاویه دید دخترانه سیری آرام و ملایم دارد، هیجان و تهور در داستان با موجی کم‌رنگ و داستان حول محور احساسات لطیف زنانه دنبال می‌شود؛ در بعضی مواقع ممکن است این سیر سبب از دست دادن مخاطبان مذکر بشود، اما نویسندگان متبحر از ترفندهای ویژه‌ای در این امر استفاده می‌کنند به عنوان مثال: صمد بهرنگی از شخصیت پسر همسایه (در کنار شخصیت اصلی) برای تعدیل بخشی به این امر استفاده کرده است و در داستان‌های احمد اکبرپور و شکوه قاسم‌نیا، شخصیت اصلی (که دختر است) گاهی کارهای پسرانه انجام می‌دهد تا داستان به هیجان لازم برسد.

در داستان‌های صمد بهرنگی (که در اوایل شکل‌گیری کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان و تلقی این ارگان به صورت یک نهاد تخصصی) دیده می‌شود، داستان کودکان به آسیب‌های اجتماعی (طلاق، مرگ والدین) زمانه‌ای پرداخته است که کودکان با آن دست و پنجه نرم می‌کنند، اما در داستان‌های فانتزی امروزی، جایگاه دختران از پایداری و تحمل گذر کرده و به حدی ارتقا یافته است که در کنار مردان به دفاع و تهاجم در برابر ناملایمات برمی‌خیزند.

۳.۹. مهربانی و محبت در زاویه دید دخترانه

شخصیت‌های فانتزی در داستان‌های دخترانه در ابتدا شخصیت‌هایی دوست داشتنی و مهربان هستند و دخترها

است و آن را می‌پسندد. اتفاقات در دنیای فانتزی دختران بر روی زمین شکل می‌گیرد و داستان دخترانه در همان حول و حوش خانه و محل زندگی آنان رخ می‌دهد. « اصلی‌ترین محور تخیل زمین است. انسان با آسمان نیازهای جاه طلبانه و نیاز به تصاحب موقعیت برتر را نشان می‌دهد و با تخیل به زیرزمین تخیل جایگاه مرگ و مردگان را نشان می‌دهد» (محمدی، ۱۳۹۸: ۴۰).

۹.۵. مقاومت و مبارزه‌طلبی در داستان‌های فانتزی با دیدگاه دخترانه

... من با اژدهای هفت سر تنها ماندم. از ترس گریه‌ام گرفته بود. دلم می‌خواست کسی بیاید و من را نجات بدهد. یک دفعه حواسم جمع شد و دیدم یکی از سرهای اژدها بی‌حرکت است، با شمشیر محکم زدم روی آن سر. بعد یکی دیگر از سرها بی‌حرکت شد و همین طوری سرهای دیگر را جدا کردم (قاسم‌نیا، ۱۳۸۲: ۸۷).
چند لحظه بعد، آدیماغ چشم‌هایش را باز کرد، هرچند کمی ترسیده بود، ولی گرزش را توی هوا چرخاند و داد زد: پیرزن لاغرمردنی من تو را با این گرز می‌کشم (اکبرپور، ۱۴۰۲: ۱۲۳).

دختران در جنگ و ستیز، پیش‌قدم نمی‌شوند و علاقه‌ای به جنگ ندارند. اما اگر نبردی صورت بگیرد، حتی با ترس، از خود و علاقه‌مندی‌هایشان دفاع می‌کنند. ترس از دیدگاه دخترانه در داستان یکی از موضوعات مهمی که در داستان‌های دختران اتفاق می‌افتد، ترس از مواجهه با مشکلات است. در اکثر داستان‌های دخترانه این مؤلفه به صورت پررنگی دیده می‌شود.

۹.۶. توصیف اشخاص حقیقی و فانتزی در داستان‌های فانتزی با زاویه دید پسران

«چمل» بی‌صبرانه منتظر عروسی مریمی (خواهرش) بود. وقتی چمل با کنار (شوهرش) و ننه برای خرید عروسی به شهر رفته بودند، از آن طرف شهر دود عجیبی بلند می‌شود، این دود (بمباران) در ذهن بتیل به شکل غولی ظاهر می‌شود که بتیل با او ارتباط دوستانه برقرار می‌کند (خانیان، ۱۳۷۶: ۳-۵).

به همین علت آنها را جذب می‌کنند و ارتباطی همذات پندارانه با آنها برقرار می‌کنند، دختران با همه ماجراها رابطه عاطفی برقرار کرده و از افراد انتظار دوستی و ملاطفت دارند:

- اولدوز ننه کلاغه را بغل کرد و بوسید، او بوی صابون می‌داد، اولدوز پرسید: ننه کلاغه تو صابون دوست داری؟ ننه کلاغه گفت آره، میری برام صابون بیاری؟ (بهرنگی، ۱۳۷۷: ۱۳).

- راستش را بخواهی، عروسک گنده، توی این دنیا من فقط تو را دارم (بهرنگی، ۱۳۷۶: ۵).

- خودم با همین دوتا چشم خودم دیدم که «بی‌بی غول‌بانو» گوشه اتاق نشسته بود با خاله خال خالی قلیان می‌کشید (قاسم‌نیا، ۱۳۹۲: ۸).

در داستان‌های فانتزی دختران، کودکی که دچار کمبود شده و در پی آن مجبور به پایداری و مقاومت است، دنیا را پر از آرامش و محبت می‌بیند و سعی می‌کند اطراف خود را با هر اتفاقی پذیرا باشد و تحمل کند، این رویه نشان‌دهنده روحیه دشمن‌گریزی و حس آرامش‌پذیری یک زن را نشان می‌دهد.

۹.۴. فضای فانتزی در داستان‌هایی با زاویه دید دختران

- غولماز بچه آدمیزاد را توی کوله‌پشتی اش گذاشت و همراه بقیه از کوه پایین رفت. نفس عمیقی کشید، بچه آدمیزاد را ناز کرد و به طرف خانه شان راه افتاد (اکبرپور، ۱۴۰۲: ۲۵).

- من و شابی‌بی غوله توی خانه خاله با هم آشنا شدیم. صدای گامب گامبی شنیدم، خاله گفت نترس، شابی‌بی غوله را می‌آورند که ما ببینیم، بعد هم یک کله قند انداخت داخل لگن تا بشود قند داغ بچه‌غوله (قاسم‌نیا، ۱۳۹۲: ۱۱).

در داستان‌های فانتزی که با زاویه دید یک دختر نگارش شده‌اند، فضا، نشان‌دهنده مکانی امن و راحت برای زندگی است. نگاه زنانه به یک خانه، از توصیف ظریف‌ترین وقایع آغاز و همه توصیفات، جزء به جزء در داستان گزارش می‌شود. این رویه به علت جزء‌گرایی دیدگاه زنان است و مخاطب کودک با جنسیت دختر، خواهان چنین داستانی

نگریست:

«پیروزی آسان نیست» کنار بزرگمهر ایستاد و دو دستش را بر کف میز زد: «سرزمین‌های افسانه‌ای» باید سرزمین‌های افسانه‌ای را پیدا کنیم (رضایی، ۱۴۰۳: ۸-۳). -وقتی برادر بتیل به شهادت رسید، او تفنگ برادر را برداشت و در سر راه، هر شهیدی را که دید بیشتر آماده مبارزه شد (خانین، ۱۳۷۶: ۲۱).

در صحنه مبارزات، احساسات و عواطف مردانه، به غیرت تبدیل شده و هر چیزی به جز مبارزه و پیروزی از ذهن آنها پاک می‌شود. این در صورتی است که چهره زنان حتی در مقاومت، مهربانی و عاطفی است. از این رو داستان‌هایی که با زاویه دید پسرانه تعریف می‌شوند، دارای خصوصیت بی‌احساسی و زمختی هستند، در صورتی که زاویه دید مردانه، عواطف را تبدیل به دفاع در برابر دشمنان می‌کند. در اصل مردان به نیرومندی خود ایمان دارند، اما زنان به نیروی بدنی خود اعتقادی نداشته و به جای آن، محبت و عواطف را به کار می‌برند و فقط در مواقعی به دفاع بر می‌خیزند که چاره دیگری نداشته باشند. اما همان طور که دیده می‌شود، مردان از همان ابتدای دفاع در مقابل دشمنان، در نبرد پیش قدم شده و به فکر پایان دادن به نبرد، به وسیله قدرت بدنی و فکر خود هستند. این رویه باعث می‌شود که نویسندگانی که داستان را از زاویه دید دختران می‌نویسند، دارای دیدی، جزءگرا، با محبت و کمی ترس‌آلود عمل کنند، در صورتی که در داستان‌هایی با زاویه دید پسرانه، نویسندگان از کلمات فاخر استفاده کرده و مبارزه به همراه خودنمایی در به رخ کشیدن مبارزه و قدرت مردان را در درجه اول می‌بینند. همچنین در داستان‌هایی با زاویه دید مردانه، به راحتی از شدت جراحت، مرگ و خونریزی سخن به میان می‌آید، اما در داستان‌هایی با زاویه دید دخترانه، شخصیتی که دچار مرگ یا جراحت می‌شود، بدون بحث و گفت‌وگو حذف شده و از صحنه داستان بیرون می‌رود.

۸. ۹. درون‌مایه داستان‌های فانتزی مقاومت و پایداری فانتزی با زاویه دید پسرانه

- در داستان پتش خوارگر، با نگاهی اسطوره‌ای که اقتباس از داستان‌های شاهنامه است، نویسنده در صدد از بین

- مادر (شهید شده) فرمانده (کوچولو) از داخل قاب عکس به او نگاهی کرد و برایش لالایی خواند، به فرمانده امر کرد که با ازدواج مجدد پدر مخالفت نکند (اکبریور، ۱۴۰۲: ۴-۳). - جوانی که بیست سال داشت با ناراحتی غرید: «همه در این، جا نمی‌شویم!» زن دید: چیزی میان درخت‌ها جابجا شد! زیر لب گفت: «خدایا کمک مان کن!» موجود عجیبی پا به ساحل سنگلاخ گذاشت! مرد بارها را درون قایق انداخت، سعی کرد از دیواره قایق بالا برود، اما پشتش داغ شد، فهمید هیولا در پس اوست» (آرین، ۱۳۹۴: ۹-۳).

در داستان‌هایی که زاویه دید آنها پسرانه است، راوی به سرعت اشخاص واقعی و فانتزی را معرفی می‌کند و در اولین قدم به سراغ اصل ماجرا می‌رود. در داستان‌هایی با رویه پایداری و مقاومت، اوج داستان، همان روایت نبرد و ستیز با دشمنان است. این قضیه مربوط به روحیه جنگ آوری مردان است که بدون درنگ به سراغ دفاع از ارزش‌های خود می‌روند و در این راه هم زمان با فکر کردن به تکنیک‌های جنگی از ارزش‌های خود دفاع می‌کنند. این رویه در مقابل حس پنهان شدن زنان در مواقع مقابله با دشمن است. همانطور که قبلاً اشاره شد، در داستان فانتزی که دخترانه روایت شده، در ابتدا محیط امن خانه و زیبایی‌های آن تصویر شده و بعد از چند مرحله (جدی نگرفتن خطر، ترس از رویارویی) به تهاجم و درگیری با دشمن پرداخته می‌شود، در صورتی که راوی پسر در همان مرحله اول دفاع و تهاجم را لازمه ادامه داستان می‌داند و با شخصیت‌های پلید به مبارزه بر می‌خیزد. در داستان‌های فانتزی، پاکی و زیبایی به نهاد انسان برمی‌گردد و کمتر داستانی در مقابله با انسانی پلید ساخته می‌شود و به همین خاطر، ناپاکی و پلیدی‌ها به موجوداتی برمی‌گردد که روح انسانی نداشته و خاصیت فانتزی دارند.

۹. ۷. مقاومت و مبارزه طلبی در داستان‌های فانتزی با زاویه دید پسرانه

- دست انداخت، دشنه‌اش را بیرون کشید، چرخید ولی پنجه‌هایی نیرومند، پیش از آنکه بتواند دشنه را به کار ببرد، دست او را در هم شکست! (آرین، ۱۳۹۴: ۱۱).

- هیچ لشکری تاب ایستادن در برابرش را ندارد. می‌خواهی چکار کنی پدرام؟ پدرام از جا برخاست. به بزرگمهر

۱۰. نتیجه‌گیری

آنچه از یافته‌های این تحقیق براساس نظریه استیونز در ادبیات پایداری کودکان در گروه سنی «الف. ب. ج.» می‌توان گفت این است که:

کودکان در پی قرار گرفتن در موقعیت‌های جنگ و استرس و کمبودهای زندگی شخصی خود دچار نوعی درخودفرورفتگی می‌شوند. این افسردگی، سبب ایجاد تخیلات گوناگون فانتزی در کودکان می‌شود. آنها دوستدار دنیایی گمشده‌ای هستند که در ذهن خود به تصویر کشیده و به‌طور مجازی در آن زندگی می‌کنند.

داستان‌های فانتزی کودکان، نتیجه تفکرات کودکان و کودک درون است. اما تخیلات کودکان به تفکیک جنسیت متفاوت است و نویسندگان متبحر با طرح روایت دخترانه و پسرانه، به داستان خود عمق می‌دهند. این امر در به‌دست‌آوردن مخاطبان کودک اهمیت زیادی دارد و بی‌شک باعث پیشرفت گونه پایداری فانتزی می‌شود.

در زاویه دید دختران: لطافت، آرامش، آشتی و کنار آمدن با موضوعات (در اینجا شخصیت‌های تخیلی) دیده می‌شود و مفهوم مرگ در داستان‌های فانتزی دخترانه وجود ندارد، بلکه نویسنده با حذف شخصیت مرده، داستان را ادامه داده و مخاطب متوجه موضوع می‌شود. اما در زاویه دید پسرانه، داستان فانتزی پایداری، شخصیت‌ها خصوصیات شامل: عجول بودن، پر هیجان بودن، پیروزی همه‌جانبه و قدرت فراوان دارند که مخاطبان پسر خواهان آن هستند. از طرفی مفهوم مرگ در داستان‌های فانتزی پایداری با زاویه دید پسرانه، مفهومی پررنگ با ذکر تمام جزئیات است و همچنین درگیری و نزاع به صورت جزئی و کامل در این داستان‌ها بیان شده است. در بررسی زاویه دید در داستان‌های فانتزی پایداری برای گروه‌های سنی «الف»، «ب» و «ج» به تفکیک جنسیت به این نتیجه می‌رسیم که تفاوت در زاویه دید دخترانه و پسرانه از گروه سنی «الف» در دختران و پسران وجود دارد.

بردن نیروهای پلیدی است که با انسان در جدال هستند. - در داستان نبرد خدایان، نویسنده، جنگ‌های تاریخی ایران را با نام همان شخصیت‌ها در نظر گرفته، اما قدرت فراواقعی و افسانه‌ای به شخصیت‌ها داده و این شخصیت‌ها با دشمنانی که فرستاده اهریمنان هستند، مبارزه می‌کنند. - در داستان کودکی‌های زمین، قهرمان پسر داستان در پی شهادت تک‌تک دوستان و اعضای خانواده‌اش، به همراه شخصیت فانتزی مثبتی (غول کل کل اشتر) که او را همراهی می‌کند، به جوانی پخته و جنگجو تبدیل شده و به جنگ دشمنان عراقی می‌رود. این در صورتی است که در رمان‌های دخترانه از نام‌های فانتزی و غیر معمول استفاده می‌شود و به‌ندرت نامی مرسوم و مورد پسند عوام پیدا می‌شود. درواقع نگاه پسرانه به کلیت داستان‌های پایداری، دیدگاهی از روی قدرت مردانه است که با واقعیات سخت و غمگین رویارویی مستقیم دارد. جنگجوی پسر، از نبرد، هراسی ندارد و خود را به دل حماسه فرو می‌برد، در صورتی که جنگجوی دختر، با ملاحظه و در آرزوی آشتی به جنگ پرداخته و مبارزه می‌کند.

طبق جدول طرح‌واره استیونز در مطالعات ادبیات پایداری حاوی مضامین فانتزی کودکان (جدول ۲) با تفکیک جنسیت به این نتایج می‌رسیم:

جدول ۲. (طرح‌واره جنسیتی ادبیات پایداری فانتزی بر اساس طرح‌واره جنسیتی استیونز)

طرح‌واره پسرانه در ادبیات پایداری فانتزی	طرح‌واره دخترانه در ادبیات پایداری فانتزی
غیرت	عاطفه
استقلال	وابستگی
بی‌علاقه بودن نسبت به نشان دادن	نشان دادن علایق و سلیقه‌ها
علایق	شجاعت بعد از بروز ترس
شجاعت	آشتی
پیروزی	کنار آمدن با شخصیت فانتزی
نبرد با شخصیت فانتزی	نگرش بخشنده‌گی
نگرش انتقام‌جویانه	آتش بس و رسیدن به آرامش
جنگ و پیروزی مطلق	کناره‌گیر
فعال	آرامش طلب
مغز متفکر	استفاده از نام‌های عجیب و
استفاده از نام‌های فاخر و معمول پسرانه	غیر معمول دخترانه
مرگ	حذف

فهرست منابع

- آرین. آرمان (۱۴۰۲)، *پیش‌خوارگر (کتاب حماسه، سرآغاز)*، تهران، نشر افق.
- اکبرپور. احمد (۱۴۰۲)، *غولماز*، تهران، نشر هوپا
- (۱۴۰۲)، *شب بخیر فرمانده*، تهران، نشر افق
- ایمان طلب. زینب، (۱۴۰۲)، *بزرگ شدن در سپیدان*، تهران، نشر راه یار.
- بهرنگی. صمد (۱۳۷۶)، *اولدوز و کلاغ‌ها*، نشر الکترونیکی کتابناک.
- (۱۳۷۷)، *اولدوز و عروسک جادویی*، نشر الکترونیک کتابناک
- بهره‌ور. مجید؛ نیکخواه. مریم (۱۳۹۱)، *جنگ و کودکی در آثار قیصر امین‌پور*، نشریه ادبیات پایداری، شماره ۶-۵.
- پارسی‌نژاد، کامران (۱۳۸۷)، *کتاب هویت‌شناسی ادبیات و نخله‌های ادبی معاصر*، تهران، نشر کانون اندیشه جوان
- پورنداف حقی، شیوا؛ اشرف‌زاده، رضا؛ تسلیمی، علی؛ خائفی، عباس (۱۳۹۴)، *زایویه دید در سه داستان کوتاه از (بیژن نجدی)*، نشریه پژوهش زبان و ادبیات فارسی.
- حسام‌پور، سعید؛ آرامش فرد، شیدا (۱۳۹۱)، *نگاهی به ابعاد روایت مندی در داستان سه سوت جادویی احمد اکبرپور (بر پایه نظریه ماریا نیکولاویا)*، نشریه مطالعات ادبی کودک، شماره یک، پیاپی ۵ شماره ۳۹.
- خانپان، جمشید (۱۳۸۹)، *کودکی‌های زمین*، تهران، نشر امیرکبیر.
- رضایی، مرتضی (۱۴۰۳)، *نبرد خدایان (فرستاده/هریمن)*، تهران، نشر موج
- سنگری، محمدرضا (۱۴۰۳)، *ادبیات پایداری*، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
- شاملو. احمد (۱۳۸۵)، *قصه‌های کتاب کوچه*، تهران، نشر مازیار.
- شاه‌ناصری، شادی؛ فولادی، لیلا (۱۳۹۴)، *نمود زبانی/اجتماع‌پذیری در ادبیات داستانی کودک و نوجوان*، دانشگاه محقق اردبیلی، ۴-۶
- پیاپی شهرپور.
- صادقی، عمران؛ ظهیری‌ناو، بیژن؛ رستمی، مهدی (۱۴۰۱)، *کاربرد عناصر اساطیری در داستان‌های فانتزی کودکان دهه هشتاد*، نشریه مطالعات ادبی کودکان، بهار و تابستان، شماره ۲۵.
- قاسم‌نیا، شکوه (۱۳۹۲)، *هلی فسقلی در سرزمین غول‌ها*، تهران، نشر پیدایش.
- قزل ایاغ، ثریا (۱۳۹۲)، *ادبیات کودکان و نوجوانان و ترویج خواندن*، تهران، انتشارات سمت.
- کریمی، علی‌اشرف؛ خسروی شکیب، محمد؛ جلیلیان، محمدرضا؛ مرادخانی، صفیه (۱۴۰۰)، *بررسی شگردهای طنزپردازی عبید زاکانی*، نشریه سبک‌شناسی نظم و نثر ادب فارسی، دوره ۱۴، شماره ۵.
- محمدی، محمدهادی (۱۳۹۸)، *فانتزی در ادبیات کودکان*، تهران، نشر هدهد.
- مظفری، علیرضا؛ نجفی، ساسان (۱۳۹۴)، *نقد و بررسی عناصر رمان (عاشقانه‌های یونس در شکم ماهی)*، نشریه گردهمایی/انجمن ترویج زبان و ادبیات فارسی.
- ولی‌پور، افسانه (۱۳۹۹)، *بررسی نقش‌های جنسیتی با رویکرد نظریه (جنسیت و نوع ادبی جان استیونز)*، تهران، نشر سنجش و دانش.

